

KÖNYVTÁR- ÉS INFORMÁCIÓTUDOMÁNY

Általános kérdések

00/231

OROM, Anders: Information science, historical changes and social aspects: a Nordic outlook = J. Doc. 56. vol. 2000. 1. no. 12-26. p. Bibliogr. 27 tétel.

A tájékoztatástudomány, a történelmi változások és a társadalmi összefüggések: dán reflexiók Ortega y Gasset gondolataira

Informatika; Interdiszciplináris problémák; Könyvtárosi hivatás; Társadalmi követelmények

A cikk az információtudomány és az információs intézmények történelmi és társadalmi vonatkozásainak szempontjait elemzi és tárgyalja. Kiindulópontja egy spanyol filozófus, Ortega y Gasset 1934-es beszéde a könyvtárosi hivatás történetéről. Ortega y Gasset egyfelől röviden elemzi a könyvek iránti társadalmi igényt, és történeti szempontból vizsgálja a könyvtárosok feladatait. E megközelítésével a könyvtárkutatás klasszikus példáját követi, amennyiben a könyvtárakat a civilizáció története szempontjából, illetve a harmincas évek paradigmájának alapján vizsgálja, amely társadalmi intézménynek tekintette a

könyvtárat. Másfelől viszont Ortega y Gasset tudatában van az állandóan változó világ új jelenségeinek is. Ebből kiindulva a cikk azt vizsgálja, hogy századunk történelmi változásai hogyan befolyásolhatták az információtudományt (és elődjét, a könyvtártudományt és dokumentációt), különös tekintettel a tudományág szerkezetének, céljainak és tartalmának folytonosan változó koncepcióira. A cikkben elemzett paradigmák és keretek a következők: a háború előtti paradigma, amely társadalmi intézménynek tekinti a könyvtárat; a fizikai paradigma; a kognitív szemlélet; a kilencvenes évek alternatív nézőpontjai, amelyek a társadalmi jelleg integrációjának irányába mutatnak, többek között a tudományozóológia, a hermeneutika és a szemiotika tézisei alapján. A kilencvenes évek alternatív irányvonalai közül egy ígéretes, történeti-társadalmi integrált szemlélet emelkedik ki.

(Autoref.)

00/232

HJORLAND, Birger: Documents, memory institutions and information science = J. Doc. 56. vol. 2000. 1. no. 27-41. p. Bibliogr. 48 tétel.

Dokumentumok, az emlékezet intézményei és a tájékoztatástudomány

Információ; Információkeresés; Informatika; Közgűjtemény

A cikk a könyvtári-információs-dokumentációs szakterület elnevezési problémáival foglalkozik, különös tekintettel az „információ” és a „dokumentáció” fogalmaira. Milyen hatások miatt vezették be az „információ” fogalmát a könyvtári területen a huszadik század közepén? Milyen elméleti irányzatok uralkodtak-uralkodnak e területen, és hogyan kapcsolódnak ezek az episztemológiai feltevésekhez? Milyen hatása van a legújabb társadalom-orientált tudás-filozófiáknak az információtudomány olyan alapvető fogalmaira, mint „információ” és „dokumentum”? Körbejárva ezeket a kérdéseket a

szerző egy olyan megközelítést javasol, mely a dokumentumokra és a „memória-intézmény” fogalmára helyezi a hangsúlyt, és ezeket tekintené a kutatás generikus fogalmainak.

(Autoref.)

Történet

00/233

GABEL, Gernot: John Rylands Library 1900-2000 = Bibliotheksdienst. 34. Jg. 2000. 3. no. 376-379. p.

A John Rylands Könyvtár története 1900-tól napjainkig

Egyetemi könyvtár; Könyvtártörténet -nemzeti; Magánkönyvtár

A 19. századi Anglia legnagyobb textilipari vállalata élén a manchesteri Rylands család állt: az 1819-ben indult vállalkozás John Rylands halálakor, 1888-ban 12 ezer munkást foglalkoztatott. Rylands özvegye férjének emlékére (aki buzgó metodista volt) teológiai könyvtár alapítását határozta el, s erre szánta a hagyaték nagy részét, 2,7 millió fontot. Megbízásából a neves építész, Basil Champneys e célra Manchesterben egy neogótikus templomra emlékeztető épületet emelt, belső kiképzése fényűző eleganciával fából és bronzból szecessziós stílusban készült. A műemléki jellegű épület az észak-angliai neogótikus építészet számon tartott remeke.

Az eredetileg csak teológiaiak tervezett könyvtár gyűjtőköre a szaktanácsadók befolyására rövidesen a humán tudományok egészére kiterjedt. A gyűjteményt a beszerzéssel megbízott londoni antikváriusok vételei alapozták meg, majd 1892-ben aukción megvásárolták Spencer gróf Althorp könyvtárát, melynek 40 ezer kötetes régi nyomtatvány gyűjteményét a korabeli bibliofilek „Európa legszebb és legjobb magánkönyvtára” gyanánt emlegették. Ezt követően rövidesen megvettek Crawford gróf gyűj-

teményéből, a Bibliotheca Lindesianából 6 ezer kéziratot. Ezzel a Ryland könyvtár a világ nagy kéziratgyűjteményei közé emelkedett.

Az első könyvtáros, Henry Guppy a könyvtár 1900. január 1-i megnyitásakor 70 ezer kötetet mutatott be a látogatóknak. Rylands özvegyének halálakor, 1908-ban az intézményt már az ország legnagyobb kutatóhelyei között tartották számon. A jellegzetesen polgári alapítvány nagy sikere a következő években számos követőre talált: több család átengedte bibliofil ritkaságait, a város és a környék intézményei, egyházai, egyesületei közül sokan átadták levéltári anyagukat. A könyvtár vezetése tudatosan is igyekezett minél több intézményt megnyerni adományozónak vagy letétbe helyezőknek.

A töretlen fejlődés az első világháborúig tartott, utána összeszűkülte a könyvtár anyagi mozgástere. Még súlyosabbá váltak az anyagi problémák a 2. világháború után. Ettől az időtől kezdve a Rylands könyvtár és a manchesteri Egyetemi Könyvtár között szoros együttműködés alakult ki. (Az Egyetemi Könyvtárat a 19. század végén hasonló adományok gazdagították, ezek révén többek között gazdag reneszánsz gyűjteménye, középkor-történeti és közel-keleti gyűjteménye alakult ki.) A 20. század közepén megerősödött az a törekvés, hogy a két gyűjteményt, melyek nagyságrendben és minőségben is közel álltak egymáshoz, egységesítsék. Az egyetem már korábban is rendszeres évenkénti támogatásban részesítette a Rylands könyvtárat, mivel az oktatók és a hallgatók rendszeresen használták annak állományát. A megerősödő együttműködés és a Rylands könyvtár anyagi nehézségei 1972-ben a két intézmény egyesítéséhez vezettek. Az egyesített könyvtár azóta a Manchesteri John Rylands Egyetemi Könyvtár nevet viseli.

Ma a könyvtár kéziratgyűjteménye öt évezredet ölel át, a sumér írástábláktól és egyiptomi papiruszoktól a középkori kódexeken át az újkori szerzők (Thackeray, Shaw, Yeats, Hugo stb.) kézirat- és levelezésgyűjteményéig terjed. Négyezer ősnymtat-

ványa között megtalálhatók Gutenberg, Fust, Schoeffer műhelyének kiadványai, itt van a világ legnagyobb Aldina gyűjteménye (800 kötet.) 1475-1640-ből 12 500 művet őriznek, 1641-1700-ból 45 ezret, a 18. századból 160 ezret, a 19. századból mintegy 400 ezret. Az intézmény a közel 5 millió könyvtári egységével ma Anglia harmadik egyetemi könyvtára.

(Katsányi Sándor)

Kutatás

00/234

YONTAR, Aysel – YALVAC, Mesut: Problems of library and information science research in Turkey: a content analysis of journal articles 1952-1994 = IFLA J. 26. vol. 2000. 1. no. 39-46. p. Bibliogr. 18 tétel.

Res. francia, német és spanyol nyelven

A könyvtári és informatikai kutatás területei Törökországban: folyóiratcikkek elemzése 1952-1994-ig

Cikk; Könyvtártudományi kutatás

A cikk a *Türk Kütüphaneciliği* (Török Könyvtárügy) című folyóiratban 1952 és 1994 között megjelent cikkek tartalmi elemzését adja közre. Összesen 517 szakmai cikket és 127 kutatási jelentést vizsgáltak. A kutatási és szakmai cikkeket téma szerint elemezték; a kutatásokat pedig ezen kívül szervezettek, kutatási stratégiák és adatgyűjtési módszerek szerint. Az elemzés Järvelin és Vakkari osztályozási rendszerére alapszik (1990 és 1993), és az adatokat összehasonlítja Yontar 1995-ös kutatásával, amely a könyvtártudományi tanszékekre benyújtott doktori disszertációkat elemezte 1985 és 1994 között.

(Autoref.)

Lásd még 285